

הפולחן הכסף שקלים - "בן שמעון"
 מנחם: בן יצחק אלושטיין

בוכה איתך - שקלים

מנחם - שקלים

הקשר לפרשת שקלים:

הנביא אומר בהפטרה: "ויאמר יהואש אל הכהנים כל כסף הקדשים אשר יובא בית ה' כסף עובר איש כסף נפשות ערכו כל כסף אשר יעלה על לב איש להביא בית ה'". המלים "כסף עובר" מכוונות אל ענין מחצית השקל, בו כתוב "כל העובר על הפקודים".

מנחם (2) יחזקאל - ז' - ב'

וְלֹא יִחַשְׁבוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יָדָם לְתֵת לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בְאֲמֹנָה הֵם עֹשִׂים: כֶּסֶף אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת לֹא יֻבָּא בֵּית יְהוָה לְכַהֲנִים יִהְיוּ:

מנחם (3) חנה כסף יז

פְּרָשָׁה נֹא א וְלֹא כֹאן אֱלֹה פְקוּדֵי הַמִּשְׁקָן. כֶּף פִּתְחָ ר' תְּנַחֲמָא פִר אָבִיא (מִסְלִי כֹחַ ב) "אִישׁ אֲמוֹנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת. אִתָּה מוֹצֵא קֵל מִי שֶׁהוּא נֶאֱמָן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא בְּרֻכּוֹת עַל יְדֵיו. מִי שֶׁאִינוּ נֶאֱמָן וְאֵץ לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה. אִישׁ אֲמוֹנוֹת זֶה מִשָּׁה שֶׁהוּא נֶאֱמָנוּ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמָר (בְּמִדְבָר י"ב ז) לֹא כֵן עֲבָדֵי מִשָּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, הוּי אִישׁ אֲמוֹנוֹת. רַב בְּרֻכּוֹת שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁהִיָּה גִזְרָה עֲלֵיהֶם הִיוּ מִתְבַּרְכִּים לְפִי שֶׁהוּא נֶאֱמָן. וְאֵץ לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, זֶה

קָרַח שֶׁהִיָּה לוֹי וּבִקֵּשׁ לְטַל פְּהִנָּה גְדוּלָה וּמָה הִיָּה סוּפוֹ (ש"ס ז) וְתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. דְּבַר אַחֵר, אִישׁ אֲמוֹנוֹת זֶה מִשָּׁה שֶׁנַּעֲשֶׂה גִזְרָה עַל מְלֹאכֶת הַמִּשְׁקָן. שֶׁנּוּ רְבוּתֵינוּ יֵאָיִן מִמִּנֵּן שֶׁנֶּרְהָ עַל הַעֲבוּר בְּמִמּוֹן פְּחוֹת מִשְׁנִים, וְהָרִי אִתָּה מוֹצֵא שֶׁהִיָּה מִשָּׁה גִזְרָה לְעַצְמוֹ וְכֹאן אִתָּה אוֹמֵר אֵין מִמִּנֵּן פְּחוֹת מְבִי. אֵלֹא אֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּה מִשָּׁה גִזְרָה לְעַצְמוֹ הוּא קוֹרֵא לְאַחֲרִים וּמְחַשֵּׁב עַל יְדֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמָר אֱלֹה פְקוּדֵי הַמִּשְׁקָן, אֲשֶׁר פִּקֵּד מִשָּׁה אֵין כְּתִיב, כֹּאן אֵלֹא אֲשֶׁר פִּקֵּד עַל פִּי מִשָּׁה, עַל יְדֵי מִשָּׁה בִּיד אִיתְמָר. ב יַעֲלִיו נֶאֱמָר (מִלְכִּי־י"ב טו) וְלֹא יִחַשְׁבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף, וְלֹא יִחַשְׁבוּ זֶה דוֹרוֹ שֶׁל יוֹאֵשׁ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בְּאֲמוֹנָה.

והמאמר פלאי שמביא המדרש ראי לדבריו שהיה צורך למשה לתת חשבון מן הכתוב מבואר בו ההיפך ולא יחשבו את האנשים כו' והוא ראייה לסתור, אתמהו וכלשון הזה אמרו בסמוך משנגמרה מלאכת המשכן אמר להם משה בואו ואני עושה לפניכם חשבון, אשר ההוראה מכל זה שהיה מהצורך למשה להתחשב עם המתנדבים למען יראו את צדקת אמונתו כי לא דבק בכפו מאום, לא הוא ולא העוסקים עמו, וא"כ איך יתכן לרו"ל לומר ועליו נאמר ולא יחשבו כו' כי באמונה הם עושים? ומה גם אם היה כל הענין הזה בעבור משה שהיה צריך הוא לתת חשבון, א"כ היה מהנכון שיכתוב הכתוב בכלות ספור מעשי המשכן לכל מלאכתו ואחרי חשבונו, ויראו בני ישראל את כל המלאכה כי באמונה עשה משה, והכתוב אומר בהיפך כי על כל המלאכה העיד ואמר ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו, עד שהוא כולל אחר כל המעשים ואומר וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, אשר ההוראה מכל זה שהיתה כוונת החשבון מתחילה בעבור ענין אחר, היינו לראות אם עשו ישראל באמונה.

והאמת כן הוא כאשר נבאר, כי מלבד כל אלה רחוק מאד מאד להרהר אחר משה איש האלהים בכל הכסף הנקבץ תחת ידו שיהיה ספק בו אם לא גנב ממנו, וכבר העיד עליו הכתוב בכל ביתי נאמן הוא (במדבר י"ב ז), ומה גם כי מבואר במדרש שהיתה הברכה מצויה במעשה ידי משה, א"כ מה יועיל החשבון אחר הברכה:

אבל דע כי הנה ההבדל בין מלאכת הקדש למלאכת החול, כי מעשה בן אדם אין מהצורך רק שתהיה המעשה בשלמות, ואל הבעל הבית אין שום נפקותא בהכוונות והמחשבות אשר חשב הבעל מלאכה בעת עשותו את בגדיו או

הזולת מהכלים, לא כן עבודת הקדש שאנו עובדים לאלהים חיים ית"ש, הנה הכוונה תרומם קרן המעשה בהיותה טהורה, וכן תשפילנה בהיותה עכורה, והעד על זה הוא התפלה, כלל הדברים שאין בין עבודת אהרן הכהן ובין עבודת הכהן שמדריגתו קטנה ממנו, כ"א דבר המסור אל הלב, היינו הכוונה המעולה:

ומעתה שים פניך אל מעשי המשכן אשר תחילתו ושרשו היה מנדבות שהתנדבו העם, כסף וזהב, תכלת כו', וכבר זכרנו בחבורנו אוהל יעקב ריש תרומה כי כל חשיבות המשכן בעיניו יתברך היה רק עבור היותו תוכו רצוף אהבת ישראל לאביהם שבשמים, וכל מה שהתנדבו בלב שלם ובאהבה גדולה התנדבו, אשר ע"כ היה מהצורך שיתנדבו כל המינים שהיו צריכים למלאכת המשכן ולכל כליו ולא יתנו זהב לקחת מחירו שארי המינים, למען אשר יאירו יזהירו אותם המינים העצמיים שהיו מתנדבים והם בעצמם יהיו קבועים במשכן ה', כי באין ספק כל מחשבותיהם וכוונותיהם הטהורות היו נרשמות בחלקי המשכן וכל כליו, ואך את הכחות הפנימיות האלה בחר אלהים לשכון בתוכו, ולא גולמת רגבי זהב וכסף באין ספק כלל, וא"כ אחר כל אלה אחר שכבר נקבץ ובא ליד משה גם כסף גם זהב ושאר הדברים שהתנדבו, היה מהצורך שיהיה אחד טוב העין שיוכל לבקר ולחפש כל חדרי בטן של כל המתנדבים כלם, אם לא התערב זר בכוונתם, פן היה באחד איזה מחשבה זרה בתו כסף נדבתו, אם להתפאר וכדומה, וא"כ איך אפשר לכלול זאת בהרכבת המשכן, ומי מכלם היה בו כח נפלא זה, להבין מחשבות אשר בלב עמוק יותר ממשה איש האלהים, וע"ד מ"ש והריחו ביראת ה' (ישעיה י"א, י"ג), וא"כ לפי זה היה מהצורך אל כל ישראל לבוא לפני משה, למען ישים עין ולב עליהם כנ"ל. אמנם הדבר כבר מאד, איך אותו שנאמר בו עניו מכל האדם יצוה ויאמר אל כל ישראל כי כלם יבואו לפניו למען יעמוד על לבם, שאין זה ממדתו כלל, לכן

התחכם משה ע"י עילה אחרת והוא ע"פ מש"ל לאחד שהיה לו בתולה יפה עד מאד מהוללת ומושלמת, ורצה להרבות לה מוהר ומתן, אולם ההתחנות שהציעו לפניו מצאה בו חסרון לתפארת רום ערכה, פעם בא שדכן א' ממרחקים והציע לפניו שידוך עם גביר מפורסם הנודע בשמו, והאב אמר אל לבו מי יודע את הנער אם הוא יפה עינים וטוב רואי, שלם בתואר וקומה, כמשפט להנושא בתו, אבל חשב עם נפשו מה לעשות עם השדכן, כי לאמר אליו שאינו רוצה להתקשר עמו עד שיבוא הגביר עם הבחור ויראה אותו, אם יהיה טוב בעיניו זה אי אפשר כי לא נכון לחרף כל כך גביר נכבד. התחכם ואמר אליו, דע ידידי כי בתי טובה היא בעיני ומי יודע אם תהיה טובה בעיני הנער, וכבר ידעת אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, לכן אין ברצוני לעשות התקשרות בלא ראות, רק כאשר יבוא הבחור בעצמו לראות את בתי ותהיה טובה בעיניו נכתוב תנאים למזל טוב, ובאמת היה בלבו ההיפך כי כל כוונתו היתה רק שיבוא אליו למען לראות אותו:

בן הדבר במשה איש האלהים, כי הוא ע"ה היה צריך כי יתאספו אליו כלם למען אשר יבקר אותם וטהרת לבבם אם אפשר לקבוע חלקי נדבותיהם במלאכת בית ה', ומצד ענותנותו לא היה יכול לגלות להם זאת, ובהכרח הפך הדבר על עצמו, לאמר הלא אתם נתתם הרבה כסף וזהב, לכל הפחות בואו לעשות חשבון עמי, ובתוך כך היה הוא מכיט ועושה את שלו, וכדק אותם תוך משכיות לב. וזהו מתק לשון המדרש אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה, אשר פקד משה אינו אומר כ"א אשר פוקד להורות כי בקש מהם בואו ואני עושה לפניכם חשבון, וכדי לבאר כוונת משה בחשבון הזה, המליצו ז"ל אמרו ועליו נאמר ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם כו' כי באמונה הם עושים, ר"ל אל תדמה בנפשך כי היה החשבון מסבת כי נחשד משה חלילה

לגנב, אבל החשבון הזה היה לעילה אחרת הכרחיית. וזהו כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה', כלומר הכוונה היתה רק לבקר אם לא נמצא בנדבותיהם כסף אשם כו' היא מליצה על הנותן בכוונה רעה וחטאה, וקורא אותו הכסף כסף אשם וכסף חטאת, והענין יקר למבין: